

ایراد مرور زمان

در شماره ۵۲ مجله کانون وکلا شرح مفصل و ممتعی بقلم جناب آقای مهدوی مستشار محترم دادگاههای استان تهران درج شده بود که نویسنده محترم دانشمند مسئله مرور زمان را از نظر ماهیت آن مورد مذاقه قرار داده بودند. در دنباله مقاله مبسوط ایشان این جانب مناسب دیدم مسئله ایراد مرور زمان نیز مطرح شود تا اگر سایر خوانندگان محترم مجله نظری در این باره داشته باشند مرقوم دارند مخصوصاً که مواد مربوط بایرادات از آئین دادرسی مدنی در چند سال اخیر دوبار دستخوش تغییر و اصلاح قرار گرفته و هنوز رویه ثابتی نسبت باین مسئله اتخاذ نشده است. اینک آنچه را که نسبت بمسئله ایراد مرور زمان بنظر میرسد ذیلاً بعرض میرسانم.

در صدر ماده ۱۹۷ آئین دادرسی ذکر شده است که: «در موارد زیر مدعی میتواند ضمن پاسخ از ماهیت دعوی ایراد کند» و در شق ۴ همین ماده است «در صورتیکه دعوی مشمول مرور زمان باشد» در بادی امر استفاد از کلمه میتواند دو مطلب است یکی اینکه مقنن بلفظ «میتواند» حق ایراد مدعی را محفوظ شناخته است و دیگر اینکه تکلیف صریحی نسبت بوقت ایرادات چهار گانه که ایراد مرور زمان از آن جمله است معلوم نکرده اما در صدر ماده ۲۰۱ صریحاً تکلیف ایرادات تعیین شده است باین ترتیب «ایرادات در دادرسیهای عادی باید در اولین لایحه ای که در پاسخ طرف داده میشود بعمل آید و در دادرسیهای اختصاری در اولین جلسه دادرسی مگر اینکه سبب ایراد بعد حادث شود.....» پس از این امر صریح که عمومیت دارد و با کلمه باید که افاده امر میکند بیان شده مقنن برای ایراد مرور زمان از طرف مدعی علیه بنحو دیگری قصد خود را انشاء کرده و گفته است «ایراد مرور زمان را مدعی علیه میتواند در محاکمات عادی در اولین لایحه که در جواب دعوی میدهد و در محاکمات اختصاری در اولین جلسه..... بنماید» یعنی با انشاء کلمه میتواند بمدعی علیه اختیار داده است که ایراد مرور زمان را در اولین لایحه در دادرسی عادی یا اولین جلسه در دادرسی اختصاری بنماید مفهوم این ماده این است که ایراد مرور زمان را مدعی علیه در جریان محاکمه نیز میتواند بکند زیرا این قسمت از ماده ۲۰۱ وارد بر قسمت اول آنست و عموم صدر ماده را که بلفظ جمع ایرادات ذکر شده در مورد مرور زمان تخصیص میکند بعبارت دیگر مقنن که حکم عام خود را در صدر ماده بلفظ «باید» اظهار کرده در ذیل آن از این امر عدول نموده و در خصوص مرور زمان کلمه میتواند را بکار برده است مضافاً بر اینکه بنا بماده ۲۰۷ هر گاه ایرادات مذکور در مواد ۱۹۷ و ۱۹۸ در اولین لایحه دادرسی عادی یا در اولین جلسه دادرسی اختصاری بعمل نیامده باشد دادگاه مکلف نیست علیحده از ماهیت دعوی نسبت بان رای

ایراد مرور زمان

دهد و همچنین است ایرادات دیگری که در این مبحث ذکر نشده که مفهوم مخالف جمله مکلف نیست این است که دادگاه میتواند ایراداتی را که در غیرموقع بعمل آمده ضمن رسیدگی ماهوی مورد توجه قرار دهد

در این جا ممکن است گفته شود که مقنن در این ماده صرفاً خواسته است تکلیف مذکور در ماده ۲۰۴ را از دادگاه سلب کند و ایجاد اختیاری برای دادگاه نکرده، اما باید توجه داشت که ماده ۲۰۴ شامل مواردی است که ایرادات پس از تبادل لوایح در محاکمات عادی و در اولین جلسه محاکمات اختصاری بعمل آمده باشد یعنی ایراداتی که مشمول صدر ماده ۲۰۱ میباشد نه ایراد مرور زمان که حکم خاصی برای آن بیان شده است بنابراین ایراد مرور زمان مشمول مفهوم مخالف ماده ۲۰۷ نمیتواند باشد.

نتیجه این بحث آنست که اگر ایرادات مذکور در مواد ۱۹۷ و ۱۹۸ در موقع خود بعمل آمده باشد دادگاه بدستور مواد ۲۰۲ و ۲۰۴ مکلف است که در جلسه بایرادات رسیدگی کند. حکمت وضع این مواد صرف نظر از هر چیز دیگر این است که دادگاه در صورت ورود ایراداتی که بموقع بعمل آمده باشد از رسیدگی ماهوی که ممکن است بطول انجامد و وقت دادگاه و اصحاب دعوی را تلف کند معاف خواهد بود

اما در مورد ایراد مرور زمان با توجه باستدلال فوق چنین بنظر میرسد که اگر در اولین لایحه و در اولین جلسه هم اظهار نشده باشد دادگاه میتواند با توجه بذیل ماده ۲۰۱ و مفهوم مخالف ماده ۲۰۷ قرار قبولی ایراد را صادر نماید و مخصوصاً ذکر این نکته لازم است که مواد قانونی راجع به مرور زمان از قوانین موجب حق است و در صورتیکه دعوائی واقعاً مشمول مرور زمان شده باشد حق استفاده کننده از آن باید محفوظ و مصون از تعرض بماند و طبعاً دادگاه بایستی بدلیل مرور زمان برفع کسیکه از آن متفع میشود حکم دهد

البته این استدلال ممکن است در نظر بعضی خوانندگان محترم موجه نباشد اما تصدیق میفرمایند که انشاء مواد مربوطه تابع و تحمل آنرا دارد که چنین مفاهیمی از آن استنباط شود و مورد استفاده قرار گیرد.

اینکه جای آنست که خوانندگان محترم نیز نظر خود را مرقوم فرمایند تا این موضوع کاملاً روشن و آشکار شود